

Van: besturen KVAN/BRAIN

Aan leden KVAN/BRAIN

D.d.: 31/5/2017

Betreft: voorstel collectief optrekken inzake auteursrecht, ter bespreking in ALV 13/6/2017 (agendapunt 5a)

Introductie

Het auteursrecht op beeldmateriaal is een kwestie die de instellingsleden van KVAN/BRAIN de laatste jaren flink parten speelt. De rechtszaken tegen Stadsarchief Rotterdam, IISG en Erfgoed Leiden e.o. maken duidelijk dat er geen ontkomen aan is: om (mogelijk) auteursrechtelijk beschermd beeldmateriaal zonder risico's online beschikbaar te kunnen stellen, moeten archiefinstellingen op de een of andere manier toestemming hebben van de rechthebbenden. Het *clearen* van rechten door middel van *diligent search* en het vervolgens vragen van toestemming aan rechthebbenden is een zeer tijdrovende en zodoende zeer kostbare bezigheid die bovendien niet altijd tot de gewenste resultaten leidt. Het enige alternatief voor deze aanpak is het sluiten van een overeenkomst met een collectieve beheerorganisatie; voor beeldmateriaal Pictoright. Tot dusver adviseerde KVAN/BRAIN de leden niet met Pictoright in zee te gaan. Op de ALV van 13 juni bespreken we of we in dezen onze koers zouden moeten wijzigen.

Aanleiding voor overweging tot koerswijziging

In het najaar van 2016 werden circa 20 archief- en erfgoedinstellingen benaderd door advocatenkantoor Kneppelhout Korthals namens een niet nader genoemde cliënt die zei te beschikken over rechten op materiaal dat deze instellingen online beschikbaar stellen en wenste op zeer korte termijn te komen tot afspraken over overdracht en afkoop van rechten. De kwestie wekte veel onrust en riep veel vragen op. KVAN/BRAIN stuurde een brief aan de advocaat in kwestie met de vraag om meer helderheid te geven alvorens eisen aan instellingen te stellen. Omdat de advocaat deze brief afdeed als niet ter zake doende aangezien BRAIN geen partij is in deze kwestie, richtte KVAN/BRAIN zich vervolgens op de advisering van de instellingsleden die het betreft.

Mede met behulp van inhoudelijke ondersteuning van leden van de erfgoedbrede werkgroep Auteursrecht lukte het om vrij snel meer helderheid in de kwestie te verkrijgen. De claim blijkt afkomstig van de heer Voet. Hij claimt de rechten op foto's van fotograaf Frits Roovers, die veelvuldig gebruikt zijn op ansichtkaarten met stads- en dorpsgezichten door het hele land. De betreffende ansichtkaarten vermelden de fotograaf doorgaans niet; alleen aan de hand van het negatievenregister dat in bezit is van de heer Voet kunnen de foto's tot Roovers worden herleid.

KVAN/BRAIN heeft ter ondersteuning van de leden in deze zaak mr. Dirk Visser ingeschakeld; een van de beste en meest gezaghebbende auteursrechtjuristen van Nederland. De heer Visser ontraadt de instellingsleden van KVAN/BRAIN om over te gaan tot overeenkomsten met individuele rechthebbenden. Hij signaleert dat software voor beeldherkenning in hoog tempo beter en goedkoper wordt, waardoor het steeds makkelijker wordt om rechthebbend materiaal op te sporen. Hij voorspelt daarom een toenemend aantal claims. Die toename zal in zijn optiek nog verder worden aangewakkerd als archiefinstellingen rechthebbenden in een-op-een overeenkomsten verregaand (financieel) tegemoetkomen. Hij adviseert onze instellingsleden dan ook om collectief via BRAIN in onderhandeling te gaan met Pictoright.

Een contract met een cbo: wat koop je ervoor?

Collectieve beheersorganisaties (cbo's) behartigen de belangen van hun aangesloten rechthebbenden en zorgen ervoor dat zij het geld krijgen waar ze recht op hebben als derden hun werk gebruiken. Hierdoor bevordert het collectief beheer de totstandkoming, verspreiding en het gebruik van de door het auteursrecht en naburig recht beschermde werken. Zo is ook de toekomst verzekerd van het behoud en de aanwas van nieuw creatief werk.

Een licentieovereenkomst met een cbo dekt in principe de rechten af van makers die bij dat cbo zijn aangesloten. Niet alle makers zijn echter aangesloten bij een cbo. Een contract met een cbo biedt zo gezien dan ook nooit volledige vrijwaring. Wel bevatten de overeenkomsten die Pictoright met erfgoedinstellingen afsluit een vrijwaringsclausule. Licentienemers krijgen op basis daarvan vrijwaring van eventuele schadeanspraken van niet door de cbo vertegenwoordigde auteurs en rechthebbenden. Vaak is de hoogte van de vrijwaring beperkt, bijvoorbeeld jaarlijks tot het bedrag dat een licentienemer aan Pictoright betaalt. In de praktijk is het nog nooit voorgekomen dat Pictoright zich op dit maximum beroept. De inschatting van Dirk Visser is, dat ze dat ook niet zullen doen. Pictoright heeft belang bij zoveel mogelijk overeenkomsten met erfgoedinstellingen; dat levert immers geld op voor de aangesloten makers. Een vrijwaring kan overigens niet voorkomen dat niet bij Pictoright aangesloten rechthebbenden

hun verbodsrechten jegens een beschikbaarstellende instelling inroepen. Dat betekent dat makers alsnog kunnen bedingen dat hun werken offline worden gehaald.

Voorstanders van een collectieve licentieovereenkomst

Naar aanleiding van de kwestie Voet-Roovers hebben inmiddels 20 leden van BRAIN aangegeven bereid te zijn om, daarbij vertegenwoordigd door KVAN/BRAIN en met juridische ondersteuning van Dirk Visser in onderhandeling te gaan met Pictoright over een collectieve licentieovereenkomst voor hun online beeldbanken. Verschillende leden hebben ook aangegeven financieel bij te willen dragen in de kosten van de juridische ondersteuning.

Mogelijke koers KVAN/BRAIN

Hoewel een licentie met een cbo misschien geen ideale oplossing is, is BRAIN met Dirk Visser van mening dat een dergelijke licentie op dit moment de beste –want de meest efficiënte en effectieve– oplossing is om auteursrechten te *clearen*. Het per instelling afsluiten van een dergelijke overeenkomst is tijdrovend, kostbaar en kennisintensief. Lang niet alle instellingen kunnen zich een dergelijk traject permitteren. Het bestuur is van mening dat het collectief optrekken financiële, kwalitatieve en onderhandelingsvoordelen biedt. Het bestuur is dan ook van plan om de instellingsleden in het najaar de volgende keuzemogelijkheden voor te leggen:

- om KVAN/BRAIN namens de instellingen die daartoe bereid zijn (momenteel ca. 20 instellingen) in onderhandeling te laten gaan met Pictoright en zich daarbij te laten bijstaan door Dirk Visser. Inzet van de onderhandeling is te komen tot een overeenkomst voor deze leden tegen een zo gunstig mogelijk tarief en met een zo ruim mogelijke vrijwaring tegen aanspraken van makers die niet bij Pictoright zijn aangesloten.
- om KVAN/BRAIN op eigen gezag in onderhandeling te laten gaan met Pictoright en zich daarbij te laten bijstaan door Dirk Visser. Inzet van de onderhandeling is te komen tot een raamovereenkomst tegen een zo gunstig mogelijk tarief en met een zo ruim mogelijke vrijwaring tegen aanspraken van makers die niet bij Pictoright zijn aangesloten waar alle leden gebruik van kunnen (maar niet hoeven) maken.
- om KVAN/BRAIN geen rol te geven bij onderhandelingen met Pictoright maar dit over te laten aan individuele instellingen, die ervoor kunnen kiezen zich dan wel door KVAN/BRAIN te laten adviseren.

Beslispunten voor nu

1. Het bestuur stelt voor om, op advies van Dirk Visser, op korte termijn (eind juni/begin juli indien mogelijk) een informatieve bijeenkomst voor de leden met Pictoright te beleggen teneinde voldoende input te verkrijgen voor een afgewogen beslissing over de te volgen strategie in de najaars ALV.
2. Het bestuur stelt voor om 15.000 euro op de begroting 2017 te reserveren voor juridische ondersteuning van vereniging en leden in de zaak Voet/Roovers, in het contact met Pictoright en ten behoeve van preventie van auteursrechtelijke problemen in de toekomst (opstellen modelcontracten voor acquisitie van beeldmateriaal, opstellen waterdichte algemene voorwaarden voor gebruikers beeldbank).
3. Het bestuur stelt voor om pas wanneer het bedrag van 15.000 euro wordt overschreden, een beroep te doen op de toezeggingen die een twintigtal leden al deed om 1.000 euro bij te dragen in de kosten van juridische ondersteuning. De bijdrage vanuit de verenigingskas KVAN/BRAIN voor juridische ondersteuning op het gebied van auteursrecht is voor 2017 dus gemaximeerd op 15.000 euro.